Nr 1758

av fru Hambraeus
i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1974:46 angående utveckling av ett informationssystem för miljövården, m. m.

Det vi kallar miljöförstöring är symptom på att vi arbetar mot naturens processer i stället för med dem.

Efter andra världskriget har vårt sätt att producera det vi anser oss behöva förändrats mot metoder som alltmer belastar miljön med hälso- och miljöfarliga ämnen. Vi bevittnar en "kemikalie-explosion". Vårt samhälle har rubbat den ekologiska balansen och brutit sig ut ur naturens kretslopp.

Proposition 1974:46 utgår ifrån att denna utveckling mot allt större miljöbelastning måste fortsätta. Man talar om att följa "den successiva belastningen med föroreningar i miljön" (s. 66). Det miljövårdens informationssystem som föreslås registrera den fortsatta miljöförstöringen är ett pionjärarbete. Såvitt miljökontrollutredningen har kunnat konstatera, sägs det i propositionen på s. 10, "har inte på något håll i världen tagits i drift eller planerats ett integrerat ADB-system av det slag som utredningen haft att utreda och som skulle omfatta hela miljövårdsområdet inklusive området kemiska varor".

Detta sätt att försöka komma till rätta med miljöproblemen kan antas ha stort intresse för datorindustrin, eftersom det borde ge denna oanade tillväxtmöjligheter. Det ligger en fara i detta. Man kan inte rimligen begära att det skall vara i deras intresse, som får sin försörjning genom att registrera miljöförstöringen, att se till att behovet av registrering uppbör. Detta måste emellertid vara samhällets målsättning.

Departementschefen säger på s. 62: "För att missförhållanden skall kunna undanröjas måste orsakerna till dessa vara kända." En registrering innebär emellertid inte att orsakerna klarläggs. De insamlade uppgifterna måste analyseras, slutsatser dras om orsakerna till den fortsatta belastningen med föroreningar och åtgärder för att undanröja dessa orsaker föreslås.

Miljökontrollutredningen föreslår att utvärdering av information från basdatanätet skall ankomma på naturvårdsverket och vill förstärka verkets laboratorieresurser.

Departementschefen vill vänta på förslag från miljöforskningsutredningen och en kommitté och är inte beredd att förorda att förslaget om förstärkta resurser till naturvårdsverkets laboratorier genomförs. Utan utvärdering av miljövårdens informationssystems datamängder blir registreringen tämligen meningslös. Det är risk att man, under hänvisning till detta antagligen kostnadskrävande arbete, underlåter att utarbeta de åtgärder som skulle resultera

i minskad miljöförstöring. Det är viktigt att ökade resurser ställs till förfogande för statens naturvårdsverk och till miljövårdsforskningen, så att åtgärdsdelen byggs upp med åtminstone samma kraft som registreringsdelen.

Analysen måste också gå djupare. Det är oklart om någon har till uppgift att verkligen ta reda på orsakerna till att vi förstör miljön och föreslå åtgärder för att ställa om samhället så att dessa orsaker undanröjes. Problemet vi har att lösa med eller utan datanät består i att ändra vår politik och teknik dithän att den kommer i överensstämmelse med naturlagarna. I företalet till Staffan Delins bok "Rubbade cirklar" (Förlag: Framtidsstudier och omvärldsorientering AB, Sigtuna 1974) sammanfattas några synpunkter av stor betydelse:

1. Det industriella samhällets uppbyggnad hittills har bidragit till global ekologisk destruktion.

2. Beslutad och planerad utbyggnad följer i stort samma riktlinjer och kommer därför att påskynda global ekologisk destruktion.

3. Trenden kan brytas – inte genom att fördöma "teknik" – utan genom att satsa på teknik som inte leder till ekologisk destruktion. Med viss förenkling kan "jämviktsteknik" användas som ett uttryck.

4. "Jämviktsteknik" går ut på att skapa resurser genom att arbeta *med* "naturens" processer – inte *mot*. Dess princip är att uttaget inte får överskrida vad man sätter in.

5. Jämviktsteknik grundar sig på att uppfatta ekosystemen som reglersystem med en mängd återkopplingsmöjligheter. Vi måste akta oss för att som hittills införa s. k. "positiva" återkopplingar, eftersom dessa leder till katastrof och sammanbrott. Vi måste i stället införa "negativa" återkopplingar och neutraliseringar för att öka ekosystemens prestationer.

En utredning bör tillsättas med uppgift att undersöka orsakerna till det industriella samhällets miljöförstöring och att föreslå åtgärder för att undanröja dessa orsaker, t. ex. sådana åtgärder som skulle kunna tjäna samhällets omställning till "jämviktsteknik".

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen vid sin behandling av proposition 1974:46 angående informationssystem för miljövården beslutar

1. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande orsakerna till det industriella samhällets miljöförstöring samt om förslag till åtgärder för att undanröja dessa orsaker, t. ex. sådana som skulle kunna tjäna samhällets omställning till "jämviktsteknik".
2. att hos Kungl. Maj:t uttala sig för att naturvårdsverket ges i uppdrag att verkställa *utvärdering* av i MI registrerade data och vidtaga de *åtgärder* som denna ger anledning till i jämn takt med uppbyggandet av MI.

Stockholm den 16 april 1974

BIRGITTA HAMBRAEUS (c)